

Suomen Kansan Sävelmiä:

Toinen jakso, Laulusävelmiä 3

ALKULAUSE

Suomen Kansan Sävelmien II jakso, "Laulusävelmiä", alkoi ilmestyä painosta vuonna 1904, jatkuen yhtämittä vuoteen 1912, jolloin julkaistiin jakson 12. vihko, viimeisenä sävelmänä N:o 1912. Sen jälkeen painatus keskeytyi taloudellisten vaikeuksien vuoksi, kunnes Suomalaisen Kirjallisuuden Seura viettäessään 100-vuotisjuhlaansa sai uutta kannatusta tämänkin julkaisun valmiiksi saattamiseen.

Allekirjoittanut, joka alun pitäen sai tehtäväkseen tämän jakson sävelmään järjestämisen ja painokuntoon valmistamisen, on 1. vihon alkulauseessa seikkaperäisesti selostanut noudattamaansa menettelytapaa. Sitä ei nytkään, 30 vuoden kuluttua, ole tarvinnut oleellisesti muuttaa. Eräitä seikkoja oli käynyt tarpeelliseksi tarkistaa 9. vihosta alkaen, kuten siihen sisältyvästä alkulauseesta selviää.

Tärkein silloin toimeenpantu muutos oli *3-taitteisten* sävelmään erottaminen omaksi, jakson loppupäähän liitettäväksi ryhmäkseen. Niiden pakottaminen enemmistönä ja järjestelmän pohjana vallitsevien 4- säkeisten puitteisiin osottautui epäkäytännölliseksi, yhä uusiutuvine viivanalaisine selityksineen. Samasta syystä erotamme nyt myöskin *2-taitteiset* sävelmät, siirtäen ne omalle paikalleen lähinnä ennen 3-taitteisia. Edellisiin vihkoihin sisältyneet näiden ryhmien sävelmät otetaan huomioon siten, että niiden järjestyskohdalla esiintyy viitaus kyseelliseen numeroon.

Säeparien ja säkeitten *muunnettua kertausta* ilmaisemaan sovellutamme entistä yksinkertaisempaa menettelyä, seuraten erään suuren, valmisteilla olevan saksalaisen kokoelman esimerkkiä. Siinä kirjaimet a, b, c, d, tarkoittavat 4-säkeisen sävelmän neljää säettä ynnä niiden kertauksia ja muunteluja. Tässä merkitsemme kirjaimet vain silloin, kun muunnettuja kertauksia esiintyy (esim. N:o 1982), taikka milloin saman säkeen täytyy (ikäänkuin kerrattuna) edustaakahta peräkkäistä säettä (esim. N:o 2117). Sitäpaitsi on kirjaimilla e, f, ilmaistu ne tapaukset, jolloin 4-säkeiseen lausekkeeseen liittyy ylimääräinen säe tahi säepari (esim. N:o 1930 ja 2364).

Tahditus ilmaisee selvästi iskualojen laajuuden ja laadun. Tahdit sisältävät aina joko 2- tai 3-jakoisen iskualan taikka 3- tai 5-vaihtoisen (murtoviivalla iskualoihinsa jaetun) iskuparin (esim. N:o 1931 ja 2069). Tihennettyä ja harvennettua tahtimerkintää käytämme silloin, kun vastaavanlaista iskutusta esiintyy normaalisen ohella samassa sävelmässä (esim. N:o 2442 ja 2443).

Säeviiva (tavallista leveämpi tahtiviiva) ilmaisee säkeen pääiskun kohdan. Sen yläpuolelle on merkitty säenumero vain, milloin sävelmään sisältyy muunlasiakin säkeitä kuin 4-iskuisia (esim. N:o 1933).

Sulkeet ilmaisevat nuotteja, taukoja tahi sanoja, joita käsikirjoituksessa ei ole, mutta jotka tuntuvat johdonmukaisuuden vaatimilta.

Eräissä käsikirjoituksissa esiintyvä *vinoristi* tarkoittaa säveltason korotusta alle 1/2-askelen (esim. N:o 2835).

Tähti ilmaisee säkeitten lomissa esiintyviä hajasäveliä (esim. N:o 1929), joten siinäkin kohden säästytään viivanalaisilta selittelyiltä. Tässä suhteessa ei ole mahdollista välttää pelkkään omakohtaiseen arviointiin perustuvaa ratkaisua, sillä tauotta toisiinsa liittyvien säkeitten rajakohtaa ei edes sanojenkaan jakautuminen aina selvästi ilmaise, kun usein on vain sattuman varassa, miten monta rajasäveliä kuuluu tavuista sisältyy kummankin säkeen sanoihin. Tutkijan on kuitenkin helppo määrittellä, mille järjestelmän kohdalle kyseenalainen sävelmä joutuisi, jos jonkun säkeen melodinen lopuke olisi käsitettävä toisin kuin tässä.

Samoin on asian laita, jos tutkija tulee eriävään käsitykseen jonkun sävelmän *päättöslopukkeesta*. Sävelmäin joukossa on useita ns. Kaksinaamaisia, joiden tonaalinen laatu on käsitettävissä kahdella lailla. Niinpä monikin sävelmä, joka tässä on merkitty huippupääteiseksi a-molliksi, jonkun toisen mielestä on pidettävä peruspääteisenä e-mollina. Kansanlauluissa tavallinen ”doorinen” seksti on luonnollisena aiheena tämänlaiseen kaksinaiseen käsitykseen (esim. N:o 2890). Joka tapauksessa on tähänkin nähden helppo määrittellä, mille kohdalle järjestelmää ja minkä toisintojen yhteyteen kyseenalainen sävelmä on sijoitettava toisen kuin tässä edustetun käsityskannan nojalla.

Ilmari Krohn